

UOT: 338.246, 338.435

AQRAR SAHƏDƏ SAHİBKARLIQ FƏALİYYƏTİNİN DƏSTƏKLƏNMƏSİ İSTİQAMƏTLƏRİ

Şövkət Abuzər qızı Yusfova, i.ü.f.d., dosent

Azərbaycan Kooperasiya Universiteti

e-mail: sovket.yusifova@mail.ru

Xülasə

Ölkə əhalisinin ərzaq məhsullarına olan tələbatının ödənilməsində, milli ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsində və sənaye sahələrinin xammalla təminatında kənd təsərrüfatının rolu danılmazdır. Kənd təsərrüfatında sahibkarlıq fəaliyyətinin genişlənməsi ərzaq bolluğu yaradılmasına yönəldilir.

Digər ölkələrdə olduğu kimi, Azərbaycanda da sahibkarlıq fəaliyyəti kənd təsərrüfatının xarakterik xüsusiyyətlərinə və bu sahə ilə əlaqəli risklərə görə bir sıra problemlərlə, çətinliklər və maneələrlə üzləşir. Mövzunun aktuallığı kənd təsərrüfatında yüksək effektiv, çevik, rəqabətqabiliyyətli və keyfiyyətli sahibkarlığın formalaşdırılması ehtiyacından irəli gəlir.

Məqalədə qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq üçün inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr üzrə aqrar sahəyə dair göstəricilər müqayisə olunaraq kənd təsərrüfatında mövcud vəziyyət qiymətləndirilmişdir. Eyni zamanda aqrar sahənin dövlət dəstəklənməsinin təkmilləşdirilməsinin əhəmiyyəti izah edilmişdir.

Açar sözlər: *sahibkar, kənd təsərrüfatı, iqtisadiyyat, dövlət dəstəyi, səmərə, istehsal, təsərrüfat, problemlər.*

Giriş

Müstəqilliyimiz bərpa edildikdən sonra kənd təsərrüfatında baş verən geriləmələri aradan qaldırmaq, bu sahədə yaranmış dərin iqtisadi böhrandan uğurla çıxmaq üçün həyata keçirilən aqrar islahatlar nəticəsində sahibkarlıq fəaliyyətinə əsaslanan bərabərhüquqlu müxtəlif təsərrüfat formaları yaradılmışdır. Xüsusi mülkiyyət əsasında fəaliyyətin kənd təsərrüfatında müsbətə doğru

dəyişikliklərlə müşayiət olunması ilə yanaşı, yeni şəraitdə qarşıya çıxan vəzifələrin həlli istiqamətində islahatların davam etdirilməsinə də ehtiyac yaranmışdır. Aqrar sahədə sahibkarlıq fəaliyyətinin genişləndirilərək inkişaf etməsi ölkənin iqtisadi artımına təsir edir, bazarın lazımı kəmiyyət və keyfiyyətdə məhsullarla təmin olunmasına və digər problemlərin həllinə kömək edir.

Bazar iqtisadiyyatında ilk növbədə özlərinin mənafeyi naminə istehsal ehtiyatlarından ən yaxşı şəkildə istifadə edilməsi imkanlarının axtarışı və seçimi funksiyalarını həyata keçirən, istehsalı və mübadiləni təşkil edən, riskə gedən, səmərə əldə etməyə çalışan və qəbul edilmiş qərarlara, həyata keçirilən hərəkətlərə görə iqtisadi məsuliyyət daşıyan işçilər kateqoriyasına əvvəlki dövrlərlə müqayisədə daha artıq zərurət yaranır (3, səh. 327).

Aqrar sahədə fəaliyyət göstərən sahibkarların üzərinə iş əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatı və ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunması, yüngül sənaye sahələrinin xammalla təmin olunması və s. vəzifələr düşür. Aqrar sahədə sahibkarlıq fəaliyyəti əsasən mikro, kiçik və orta sahibkarlığı əhatə edir. Məqalədə kənd təsərrüfatında sahibkarlıq fəaliyyətinin dəstəklənməsinin əsas istiqamətlərinə baxılır.

Aqrar sahibkarlığın makroiqtisadi səviyyədə səmərəliliyinin müqayisəli dəyərləndirilməsi

Aqrar sahə fəaliyyət şərtlərinin açıq spesifikliyinə malikdir və buna görə də hər bir ölkənin iqtisadiyyatında xüsusi yer tutur. Belə spesifikliyin olması bu sahədə sahibkarlıq fəaliyyətinin xüsusiyyətlərini də müəyyən edir.

Hər bir ölkənin iqtisadiyyatında kənd təsərrüfatının rolu onun iqtisadiyyatının strukturunu və inkişaf səviyyəsini göstərir. Ölkəmiz üzrə məşğul olanların ümumi sayında iqtisadi fəal əhali arasında kənd təsərrüfatında çalışanların payı 2020-ci ildə 36.3% təşkil etmişdir ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 0.3% bəndi çoxdur. 2020-ci ildə ÜDM-in strukturunda kənd təsərrüfatının payı 6.9% təşkil etmişdir ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 1.2% bəndi çoxdur.

Kənd təsərrüfatında məşğul əhalinin payının artması kənd təsərrüfatının ekstensiv inkişafı ilə əlaqələndirilir. Lakin ölkəmizdə 2019-cu illə müqayisədə cəmi əkin sahələri 5.1% azalaraq 1717.1 min hektardan 1630.9 min hektara düşmüş, iri buynuzlu mal-qaranın sayı 0.1% artaraq 2646.6 min başdan 2650.7 min başa, arı ailələrinin sayı 9.9% artaraq 542.8 min vahiddən 596.7 min vahidə çatmışdır. Məşğul əhalinin sayının artmasında əsas səbəblərdən biri də əməkətutumlu istehsal sahələrinin (istixana, meyvə bağları) genişlənməsi ilə əlaqədardır.

Araşdırmalarımız göstərir ki, kənd təsərrüfatında intensiv inkişaf və innovativ texnologiyaların tətbiqi aşağıdır, bu, özünü bitkiçilik və heyvandarlıq sahəsində məhsuldarlığın aşağı olmasında göstərir.

Yüksək texnologiyaların tətbiqinin genişlənməsini və emal sənayesinin texnoloji inkişafını təmin etmiş Avropa və Şimali Amerikanın inkişaf etmiş ölkələrində kənd təsərrüfatı yüksək səviyyəyə çatmışdır. İnkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr üzrə aqrar sahəyə dair göstəricilər *Cədvəl 1*-də verilmişdir.

Cədvəl 1. Ölkələr üzrə aqrar sahəyə dair göstəricilər

Ölkələr	Sahədə yaradılan əlavə dəyər		Sahədə məşğul olanlar		1 nəfər məşğul olana düşən əlavə dəyər, min ABŞ dolları
	Milyon ABŞ dolları	ÜDM-də payı, %	Min nəfər	Ümumi məşğulluqda payı, %	
2018					
Azərbaycan	2455.7	5.21	1769.3	36.3	1387.9
Gürcüstan	1190.1	6.76	659.0	2.21	1805.9
Qazaxıstan	7883.5	4.4	1231.8	14.3	6400.0
Rusiya	52157.4	3.13	4266.8	4.22	12224.0
ABŞ	178600.0	0.87	2133.0	0.99	83732.0
Kanada	31595.8	1.83	277.4	0.75	113900.0
Çexiya	4819.8	1.94	148.3	2.47	32500.0
Fransa	46031.2	1.65	666.4	1.11	69074.4
Almaniya	26345.9	0.66	523.7	0.73	50307.2
İran	45611.7	9.87	3902.4	6.02	11688.1
İtaliya	40674.0	1.94	872.4	2.63	46623.1
Türkiyə	44957.7	5.78	5295.8	2.78	8489.3
2019					
Azərbaycan	2746.8	5.72	1777.7	36.0	1545.1
Gürcüstan	1104.3	6.22	644.6	1.79	1713.2
Qazaxıstan	9113.9	4.47	1199.8	13.6	7596.2
Rusiya	59476.0	3.51	4196.1	4.27	14174.1
ABŞ	175400	0.82	2137.0	0.99	82078.0
Kanada	31753.2	1.82	287.8	0.82	110331.0
Çexiya	4848.7	1.93	141.3	2.35	34315.0
Fransa	43370.7	1.60	678.3	1.19	63940.3
Almaniya	27870.4	0.72	510.6	0.73	54584.0
İran	58387.6	9.67	4082.6	6.87	14301.6
İtaliya	38339.1	1.91	908.8	2.67	42186.5
Türkiyə	48908.0	6.42	5084.9	2.86	9618.3

Mənbə: <http://www.fao.org/faostat/en/#data/OE>

Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq üzrə

Statistik məlumatlardan göründüyü kimi, 2018-2019-cu illərdə kənd təsərrüfatında çalışanların məşğul əhalidə payı inkişaf etmiş ölkələrdə 2-3% təşkil edir, kənd təsərrüfatının ÜDM-də payı 2%-ə qədərdir. Postsovet ölkələrində kənd təsərrüfatında məşğul əhalinin ümumi məşğulluqda ən yüksək payı Azərbaycanda müşahidə olunur. Azərbaycanda kənd təsərrüfatının ÜDM-də payı 2018-ci ildə 5.21%, 2019-cu ildə 5.72%, 2020-ci ildə 6.9%-ə çatmışdır. Aparılan hesablamalara görə, müqayisə

olunan ölkələr üzrə kənd təsərrüfatında çalışan bir nəfərə görə 2018-ci ildə Gürcüstanda 1805.9 min ABŞ dolları, 2019-cu ildə 1713.1 ABŞ dolları, Azərbaycanda isə müvafiq olaraq 2018-ci ildə 1387.9 ABŞ dolları, 2019-cu ildə isə 1545.1 ABŞ dolları həcmində məhsul istehsal olunmuşdur. Eyni zamanda adambaşına düşən əlavə dəyərə görə Azərbaycan müqayisə olunan ölkələr sırasında axırıncı yerdədir, həm də müvafiq göstəricilər əsasında fərqin kəmiyyəti böyükdür. Bu isə Azərbaycanın kənd təsərrüfatında əmək məhsuldarlığının nisbətən aşağı olduğunu və kənd təsərrüfatının məşğulluq səviyyəsinin zəruri hədlərdən yüksək olduğunu göstərir. Müvafiq hesablamalara görə, Azərbaycanda kənd təsərrüfatının ümumi məşğulluqda və ÜDM-də paylarının nisbəti qonşu ölkələrin uyğun göstəricilərini xeyli qabaqlayır (5). Bu sahədə müsbət irəliləyişlərin təmin olunması əhəmiyyətli dərəcədə aqrar sahədə sahibkarlıq fəaliyyətinə dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi ilə bağlıdır.

Aqrar sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyi

Azərbaycanda aqrar sahənin inkişafının təmin edilməsi və bu sahədə sahibkarlıq fəaliyyətinin genişlənməsi məqsədilə milli kənd təsərrüfatının müasir modelinə uyğun olaraq zəruri institusional dəyişikliklərin və istehsalda modernləşdirmənin təmin edilməsi əsas vəzifələrdən biri kimi qarşıya çıxır. Bu da əsasən aqrar-sənaye kompleksinin inkişafının spesifik bir koordinasiya forması olaraq aqrobiznesin rolunun qiymətləndirilməsilə əlaqədar olan milli kənd təsərrüfatının müasir modeli ilə üst-üstə düşür. Həmin model çərçivəsində aqrar sahənin inkişafı istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər Azərbaycanda aqrar-sənaye kompleksinin dünya bazarlarında mövqeyinin gücləndirilməsinə yol açmalıdır.

İstənilən məhsulun istehsalı üçün tək resursların mövcudluğu kifayət etmir. Belə ki, resursların (əmək, kapital, torpaq) vəhdətini təşkil edən, onu idarə edən və səmərəli fəaliyyəti təmin edən sahibkarın diqqətə alınması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Çünki sahibkar resurs amillərinin bir-biri ilə qarşılıqlı vəhdətini təşkil edir, təsirini gücləndirir, onları aktivləşdirərək hərəkətə gətirir və nəticədə cəmiyyətin ehtiyacını ödəyəcək məhsulun istehsalına nail olur. Məhz bu baxımdan iqtisadiyyatın digər sahələrindən fərqli olaraq aqrar sahədə sahibkarlıq fəaliyyətinin tənzimlənməsi kənd təsərrüfatının xarakterik xüsusiyyətlərini nəzərə almalıdır.

Ölkəmizdə sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişaf etməsi üçün 1992-ci ilin 15 dekabr tarixində "Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında" 405 nömrəli Qanun və 1999-cu ilin 4 iyun tarixində "Kiçik sahibkarlığa dövlət köməyi haqqında" 673-İQ nömrəli Qanun qəbul edilmişdir. Bu qanunlar çərçivəsində sahibkarlıq mühitinin formalaşması üçün normativ-hüquqi bazanın mövcud olmasına baxmayaraq sahibkarlığın sürətli inkişafını ləngidən amillər tam aradan qaldırılmamışdır. Məhz bu baxımdan qəbul edilən qanunlar çərçivəsində ölkədə sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafı üçün dövlət tənzimlənməsinin yeni mexanizmlərinin işlənilməsinə ehtiyac yaranır.

Dövlət tənzimlənməsində əsas hədəflərə aşağıdakılar aid edilə bilər:

- aqrar sahədə istehsalın dayanıqlı inkişafının təmin edilməsi;
- istehsalın səmərəliliyinin artırılması;
- ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi;
- əhalinin etibarlı ərzaq təminatı;
- kənd təsərrüfatı ilə aqrar-sənaye kompleksinin digər sektorları arasında ekvivalent mübadilənin saxlanılması;
- yerli istehsalçıların müdafiəsi.

Aqrar sahədə sahibkarlıq fəaliyyətinin dövlət tənzimlənməsini iki istiqamətdə həyata keçirmək olar: *inzibati üsullarla, iqtisadi üsullarla*.

İnzibati tənzimləmə üsullarına müəyyən məhdudiyyətlərin qoyulması, idxala rüsum və kvotaların tətbiqi, məcbur və ya güzəşt etmə metodları, iqtisadi tənzimləmə üsullarına isə vergi, qiymət, kredit, subsidiya, sığorta, kompensasiya və investisiya köməyi aid edilir.

İnkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, aqrar sahədə davamlı inkişafa nail olunması dəyişən sosial-iqtisadi şəraitin doğurduğu risklərin effektiv şəkildə neytrallaşdırılmasından əhəmiyyətli dərəcədə asılı olmuşdur. Bazar iqtisadiyyatında potensial risklərin əvvəlcədən müəyyənləşdirilməsi, onun zəiflədilməsi, qarşısının alınması mühüm əhəmiyyətə malikdir (7).

Hazırda aqrar sahədə yerli sahibkarların mənafeələrini qorumaq üçün mövsümi məhsul yığımı dövründə idxala rüsum və kvotaların qoyulması metodlarından istifadə edilir ki, bu da sahibkarları gözlənilən zərərdən qoruyur.

Qeyd edilən metodların tətbiqinə baxmayaraq aqrar sahibkarlığın dayanıqlı inkişafı təmin olunmur. Əsas maneə təsərrüfatların kiçik olması səbəbindən iqtisadi və sosial səmərəliliyin aşağı olmasıdır.

Aqrar islahatların aparılması və torpaqların xüsusi mülkiyyətə verilməsindən sonra müxtəlif təsərrüfat formasında fəaliyyət göstərən sahibkarlar arasında könüllü birləşib fəaliyyət göstərmələri istiqamətində təşəbbüslər olmadı. Son 20 il ərzində aparılan təbliğat və təşviqat işlərinə baxmayaraq sahibkarlar müstəqil fəaliyyət göstərməyə üstünlük verirlər. Təbii, onların istehsal etdikləri məhsulların böyük həcmdə şəhər bazarlarına daşınması zamanı bəzən özləri də hiss etmədən birlikləri müşahidə olunur. Belə ki, bazara məhsul daşıyan nəqliyyat vasitələri sahibləri bir neçə istehsalçıyı birləşdirərək məhsulları topdansatış bazarlarına daşıyırlar. Burada əldə edilən əsas nəticə bazara çıxışın təmin olunması və daşınma xərclərinin aşağı düşməsidir. Bu özü sahibkarların birgə fəaliyyətinin səmərəli olacağını təsdiqləsə də, istehsalda olan fikir ayrılığı onların yaxınlaşmasına əsas maneə olaraq qalmaqdadır.

Kənd təsərrüfatında istehsal sahələrinin iqtisadi səmərəliliyini artırmaq üçün bitkiçilik və heyvandarlığa, elit toxumçuluğa, habelə ənənəvi bitkiçilik və heyvandarlıq alt sektorlarının inkişafı və kənd təsərrüfatı sığortasına dəstək olaraq ödənişli subsidiyaların verilməsinin təmin olunması məqsədilə “Aqrar sahədə yeni subsidiya mexanizminin yaradılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 27 iyun tarixli 759 nömrəli Fərmanı olmuşdur. Bu Fərmandan irəli gələn və tətbiq olunan subsidiya mexanizmi 2020-ci ildə yenidən təkmilləşdirilmişdir.

Həmçinin “Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının subsidiyalaşdırılması Qaydası” 2020-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 27 iyun tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilən yeni qaydaya əsasən, aqrar subsidiyalar fermerlərə Elektron Kənd Təsərrüfatı İnformasiya Sistemi (EKTİS) vasitəsilə verilir (8).

Aqrar sahənin dövlət dəstəyi sahibkarların fəaliyyətini stimullaşdırmaqla onların sayını artırır, qiymətlərin aşağı düşməsinə kömək edir, məhsulu az olan fermerlərin zərər və itkilərini azaldır. Bundan əlavə, kənd təsərrüfatının inkişafı üçün verilən subsidiyalar istehsalçılara maliyyə vəsaitlərini düzgün bölüşdürməyə və ondan səmərəli istifadəyə imkan verir. Dövlət büdcəsi hesabına əvəzsiz verilən subsidiyalar (meliorasiya xərcləri, heyvandarlığa dəstək, kimyəvi bitki mühafizə vasitələrinin alınmasına görə kompensasiya) hesabına kənd təsərrüfatında istehsal həcmünün artmasına baxmayaraq əldə edilən gəlirlər digər sahələrlə müqayisədə çox aşağıdır.

Nəticə

Dövlətin aqrar sahədə həyata keçirdiyi siyasətin əsas məqsədi sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi, kənd təsərrüfatının və kənd yerlərinin dayanıqlı inkişafına nail olunmasıdır. Kənd yerlərinin dayanıqlı inkişafı dedikdə, onların sabit sosial-iqtisadi inkişafı, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının, kənd təsərrüfatının səmərəliliyinin artması, kənd əhalisinin tam məşğulluğuna nail olunması və həyat səviyyəsinin yüksəlməsi, torpaqdan səmərəli istifadə başa düşülür. Bu isə aqrar sahibkarlığın dəstəklənməsindən və inkişaf etməsindən asılıdır.

Kənd təsərrüfatı özünəməxsus xarakterik xüsusiyyətlərinə görə geniş təkrar istehsal üçün məhsul satışından kifayət qədər gəlir əldə edə bilmir. Bununla əlaqədar olaraq innovativ texnologiyaların tətbiqi ilə istehsal xərclərinin qarşılınması, torpağın münbitliyinin qorunması və kəndin sosial, mədəni inkişafının təmin edilməsi ilə bağlı dövlət köməyi tədbirlərinin reallaşdırılması zərurəti meydana gəlir. Aqrar sahibkarlığın dövlət dəstəyi sayəsində kənd yerlərində yeni iş yerlərinin açılması sürətlənir, kənd və şəhər əhalisinin həyat səviyyəsindəki əhəmiyyətli fərqləri azalır. Məhz bu baxımdan bazar iqtisadiyyatı şəraitində aqrar sektorda sahibkarlıq fəaliyyətinin dövlət dəstəyi obyektiv bir zərurətdir.

Azərbaycanda aqrar sahənin və onunla əlaqədar sahələrin inkişafındakı müsbət meyilləri dəstəkləmək üçün demək olar ki, bütün sivil ölkələrdə olduğu kimi dövlət köməyinə ehtiyac vardır. Hazırda sahibkarların maliyyə imkanlarında məhdudluğun olması nəzərə alınmaqla kənd təsərrüfatını dəstəkləmək üçün büdcə vəsaitlərindən istifadə kənd təsərrüfatı siyasətinin əsas vəzifələrindən birinə çevrilir. Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının gəlirlərinin birbaşa dəstəklənməsinə ehtiyac olması ilə yanaşı onun emal sahələrinin inkişafı xüsusi önəm kəsb edir. Bu, aqrar sahibkarlığın inkişafına, onun vəsait mənbələrinin genişlənməsinə şərait yaradır.

Ədəbiyyat

1. “Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 1992-ci il 15 dekabr.
2. “Kiçik sahibkarlığa dövlət köməyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 1999-cu il 4 iyun.
3. B.X. Ataşov “Aqrar sahədə struktur və səmərəlilik problemləri” (*nəzəriyyə və praktika*). Bakı. “Kooperasiya nəşriyyatı” 2017, 536 s.
4. А.Н. Асаул . Организация предпринимательской деятельности: учебник для вузов. 4-е изд. СПб: Питер, 2013, 352 с.: ил. ISBN 978-5-496-00066-6
5. H.A. Xəlilov. “Azərbaycanda aqrar istehsalın artım templəri: dinamikasının xüsusiyyətləri və resurs amillərinin rolu”. “Kənd Təsərrüfatının İqtisadiyyatı” elmi-praktik jurnalı. 2020, №1 (31) <https://agroeconomics.az/az/article/2/azerbaycanda-aqrar-istehsalin-artim-templeri-dinam/>
6. İ.H. İbrahimov. “Regionlarda sahibkarlığın inkişaf meyilləri və xüsusiyyətləri”. “Səda” nəşriyyatı. Bakı, 2007, 296 s.
7. S.V. Salahov. “Aqrar sahənin dövlət tənzimlənməsi problemləri”. Bakı. “Nurlar” Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi, 2004, 504 s.
8. <https://president.az/articles/33663>
9. <https://stat.gov.az>

Ph.D., associate professor, Sh.A. Yusufova
Azerbaijan Cooperation University

Directions of supporting entrepreneurship activities in agriculture

Summary

The role of agriculture in meeting the needs of the country's population in food products, ensuring national food security and providing raw materials to industries is undeniable. The expansion of entrepreneurial activity in agriculture is aimed at creating food abundance.

Entrepreneurship in Azerbaijan, as in other countries, faces a number of problems, difficulties and obstacles due to the characteristics of agriculture and the risks associated with this area. The urgency of the topic stems from the need to form highly efficient, agile, competitive and quality entrepreneurship in agriculture.

In order to achieve the goal set in the article, the current situation in agriculture was assessed by comparing the indicators of the agrarian sector in developed and developing countries. At the same time, the importance of improving state support for the agricultural sector was explained.

Keywords: *entrepreneur, agriculture, economy, state support, efficiency, production, problems.*

Д.ф.э.н., доцент, Ш.А. Юсуфова
Азербайджанский университет кооперации

Направления поддержки предпринимательской деятельности в сельском хозяйстве

Резюме

Роль сельского хозяйства в удовлетворении потребностей населения страны в продуктах питания, обеспечении национальной продовольственной безопасности и обеспечении промышленности сырьем неоспорима. Расширение предпринимательской активности в сельском хозяйстве направлено на создание продовольственного изобилия.

Предпринимательство в Азербайджане, как и в других странах, сталкивается с рядом проблем, трудностей и препятствий из-за особенностей сельского хозяйства и рисков, связанных с этой сферой. Актуальность темы связана с необходимостью формирования высокоэффективного, гибкого, конкурентоспособного и качественного предпринимательства в сельском хозяйстве.

Для достижения поставленной в статье цели оценивалась текущая ситуация в сельском хозяйстве путем сопоставления показателей аграрного сектора развитых и развивающихся стран. При этом была объяснена важность улучшения государственной поддержки аграрного сектора.

Ключевые слова: *предприниматель, сельское хозяйство, экономика, государственная поддержка, эффективность, производство, проблемы.*